

Praktijk en onderwijs implementeren samen het onderwijsraamwerk 2.0 mbo

Aanleiding

Het idee om een samen met onderwijs en praktijk een dialoog te starten om invulling te geven aan het onderwijsraamwerk 2.0 is ontstaan vanuit een gezamenlijke bijeenkomst tussen ROC's (mbo), hbo en het consortium palliatieve zorg Noord-Holland en Flevoland. Inzet is om docenten uit het onderwijs kennis te laten maken met de ontwikkelingen binnen de palliatieve zorg en te achterhalen waar de kennisbehoefte naar uitgaat passend bij de praktijk.

Doelstelling: Het onderwijsraamwerk 2.0 implementeren in het onderwijs en daarbij de zorgpraktijk meteen laten aansluiten. Samenwerken om het onderwijsraamwerk 2.0 in te voeren zowel in onderwijs als zorgpraktijk.

Subdoelen:

- Deskundigheidsbehoefte op het gebied van onderwijs palliatieve zorg lokaliseren van de docenten zorgonderwijs.
- Behoefte lokaliseren vanuit de praktijk (wat is nodig om studenten in de zorgpraktijk te begeleiden en verder te laten leren).
- Verbinding tussen praktijk en onderwijs bevorderen.
- Verbinding tussen onderwijs en netwerkcoördinator palliatieve zorg bevorderen.
- Studenten betrekken binnen het consortium palliatieve zorg (bv. onderzoek).

Doelgroep

- Praktijkopleiders
- Stageconsulenten
- Studenten
- Docent
- Praktijk (begeleiders van studenten, stagecoördinatoren etc.)
- Consulenten palliatieve zorg (eventueel bv bij een presentatie)

Dialogo per regio

In de regio Gooi- en vechtstreek nam de netwerkcoördinator samen met de ambassadeur(s) van het onderwijsknooppunt het initiatief tot een dialoog tussen docenten van het ROC van Amsterdam – locatie Hilversum en mbo Utrecht locatie Hilversum en de praktijkopleiders vanuit diverse zorgorganisaties. Zo waren er praktijkopleiders vanuit de thuiszorg, verpleeg- en verzorgingshuizen en ziekenhuis.

Om de dialoog goed te laten verlopen is onderstaand stappenplan gevolgd.

Opzet stappenplan dialoog

Stap 1: Kennis maken

Inzet:

- Kennis maken en verkennen waar de problemen op het gebied van palliatieve zorg (praktijk & opleiding) zich bevinden en waar ze elkaar raken.
- Met elkaar verkennen of we dezelfde taal spreken als het gaat over palliatieve fase, palliatieve zorg en ondersteuning.

Programma – opzet

- 15.30 uur   **Welkom**
- 15.35 uur   **Korte introductie** en toelichting op het programma.
Korte presentatie over palliatieve zorg en kwaliteitskader (inclusief Quiz) met een PowerPoint, zie bijlage.
- 15.45 uur   **Pitchronde** (5 min per pitch); De vorm van de pitch staat vrij.
Pitch 1: Hoe werkt men met het Kwaliteitskader Palliatieve zorg in de praktijk? (Door opleider zorgpraktijk)
Pitch 2: Hoe wordt het Kwaliteitskader meegenomen in het onderwijs? (Door docent)
- 16.00 uur   **Kennismaken**
In groepjes van 6-8 personen
Gesprekskaartjes voor kennismaking met elkaar en met het begrip palliatieve zorg.
Vragen voor de gesprekskaartjes (kunnen) zijn:
- Wat zijn voor jou de leuke aspecten van je huidige baan?
  - Welk moment heeft jou ontroerd in jouw werk?
  - Wat is het eerste woord dat je associeert met palliatieve fase of zorg?
  - Wat is voor jou belangrijk binnen de palliatieve zorg?
  - Wat zijn vier belangrijke competenties voor een (toekomstige) zorgverlener bij de zorg voor mensen in de palliatieve fase?
  - Wat vind je van de stelling: In de palliatieve fase wordt het anticiperen op de toekomst minder belangrijk in de ondersteuning en zorg aan mensen?
- 16.20 uur   **Intermezzo; [filmpje 'ik blijf een poosje bij je zitten'](#)**. (11 minuten; korte versie)

[Of de minidocu van O2PZ](#): ‘Kijk jij naar de ziekte of kijk jij naar de mens?’ Eventueel een ‘energizer’.

16.35 uur Welke onderdelen van het Onderwijsraamwerk passen in welke leerjaar?

Werkvormen

Mogelijke aanvliegroutes:

1. Eerst gezamenlijke ambitie helder krijgen of
2. Samen helder krijgen welke onderdelen palliatieve zorg passen in welk leerjaar.

Maak groepjes van maximaal 6 personen (online via break out rooms). Maak eerst groepjes onderwijs en groepjes zorgpraktijk.	
Kijken naar de toekomst	Kijken naar de toekomst
<p>In de groepjes in gesprek over een gezamenlijk vertrekpunt en samenwerking in de toekomst.</p> <p>Vraag 1: Wat is ons gezamenlijke verlangen/ambitie?</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Waar wil je over 5 jaar staan? Hoe ziet de palliatieve zorg er dan uit in de regio/praktijk/het onderwijs? ○ Wat is de belangrijkste reden dat deze ambitie wordt gehaald? 	<p>Plenair wordt besproken welke onderdelen er in het huidige curriculum zitten en wat de zorgpraktijk ziet als belangrijke onderwerpen.</p> <p>Waar hebben studenten behoefte aan, hoe rusten wij hen goed toe, wat is nodig aan kennis, vaardigheden en attitude op de werkvloer wanneer het gaat om palliatieve zorg. Alle onderwerpen van gesprekstechnieken tot kennis van symptomen worden verzameld.</p>
<p>Flapover: De afzonderlijke ambities worden geformuleerd tot een gezamenlijke ambitie van max 2-3 zinnen op de flapover met daarbij de belangrijkste reden.</p> <p>Online in een word-document of PPT-slide, waarbij 1 iemand vanuit groepje terugkoppelt.</p>	<p>Flapover: De onderwerpen worden genoteerd.</p>

<p>Vraag 2: wat is er/ heb jij nodig om bij de ambitie te komen?</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat heb je nodig? ○ Welke activiteiten zijn daar dan voor nodig? 	<p>Ronde 2</p> <p>De flappen worden opgehangen. Onder het genot van een drankje en hapje worden de flapovers bekeken. Iedereen krijgt een stapeltje post-its mee</p> <p>De onderwijsgroepen gaan bij de flapovers staan van de zorgpraktijk en andersom.</p>
<p>Flapover: Wat nodig is en de 3 belangrijkste activiteiten die we dan uitvoeren, worden genoteerd op de flapover/ word-document of PPT</p>	<p>Flapover: De groepjes noteren afzonderlijk op 4 flappen in welk leerjaar welke onderwerpen aan bod moeten komen.</p>
<p>Vraag 3: Wat kunnen we gezamenlijk (zorgpraktijk en onderwijs) doen om deze activiteiten met elkaar te ondernemen?</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat kan de zorgpraktijk doen? ○ Wat kan het onderwijs doen? ○ Wat kunnen we gezamenlijk doen of hebben we van elkaar nodig? 	<p>De flapovers worden plenair besproken en onderwerpen waar men van mening verschilt worden gearceerd.</p>
<p>Noteer op flapover/ word-document/PPT</p>	<p>Flapover: Wat valt op, op de flapovers. Deze worden besproken en/of toegelicht.</p>
<p>Er volgt een samenvatting van de bevindingen.</p>	<p>Er volgt een samenvatting van de bevindingen.</p>

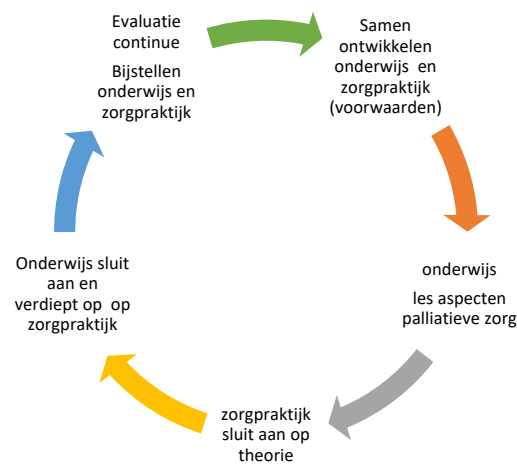
17.40 uur **Welke afspraken kunnen we maken voor het vervolg.
Wat willen we bereikt hebben over 6 maanden – 12 maanden.**

Voorbeeld geformuleerd doel vanuit Gooi- en Vechtstreek

Geformuleerd doel vanuit Gooi- en Vechtstreek

In september 2020 hebben wij samen het leerjaar 1 volgens het onderwijsraamwerk palliatieve zorg 2.0¹ ingericht zowel binnen het onderwijs als ook binnen de zorgpraktijk.

Wij concluderen dat dit een cyclisch proces is waarbij onderwijs en zorgpraktijk nauw samenwerken. Immers de lesstof dient aan te sluiten bij de zorgpraktijk die samen met de student kan verdiepen/ vaardigheden aanleren en waarbij in het onderwijs weer verbreding en dieping van lesstof plaatsvindt- etc.

Stap 2: Het Onderwijsraamwerk palliatieve zorg (OWR) 2.0

Inzet:

- Wat is het OWR 2.0, aanleiding tot het ontwikkelen van het OWR 2.0 en hoe is deze opgebouwd
- Met elkaar verkennen welke onderdelen toelichting nodig hebben
- Met elkaar verkennen welke onderdelen corresponderen met de flapovers van de vorige keer en waar de toevoegingen liggen vanuit het OWR 2.0

Vorbereiding

Stuur het onderwijsraamwerk 2.0, een Excel met daarin het onderwijsraamwerk 2.0 en kolommen met de varianten opleiding BOL/BBL en de leerjaren 1-4 mbo. Geef in ieder geval voor het eerste leerjaar van de diverse varianten opleidingen aan welke competenties/vaardigheden aan bod dienen te komen in dit leerjaar.

Neem dit ingevulde formulier mee, zodat we op ..... verder hierover met elkaar in gesprek kunnen.

Programma – opzet

- 15.30 uur **Welkom** door de netwerkcoördinator en/of ambassadeur(s) onderwijsknooppunt.
- 15.35 uur **Korte terugblik** op de vorige bijeenkomst en het gesteld doel wat gezamenlijk is geformuleerd.
- 15.45 uur **Introductie van het OWR 2.0**
Inzoomen op niveau en leerjaar mbo
- 16.15 uur **Aan de slag**

Werkvormen

Je kunt kiezen voor verschillende aanvliegroutes

Bij online: deel de groep in break-out rooms van maximaal 6 personen. Dit kan gemêleerd dus onderwijs en zorgpraktijk gezamenlijk.	
Start met leerjaar 1	Start per CanMEDS rol voor leerjaar 1-4
<p>In de groepjes onderwijs en praktijk met elkaar het OWR 2.0 doornemen.</p> <p>Er wordt gestart met leerjaar 1. Welke onderdelen uit het OWR 2.0 vind je belangrijk om in het 1e leerjaar volledig, gedeeltelijk of als start mee te nemen in het curriculum zodat de studenten goed uitgerust de praktijk in kunnen stappen.</p>	<p>Start met één CanMEDS rol die iedereen als belangrijk ervaart bv die van zorgverlener.</p> <p>Vul samen dit onderdeel in van leerjaar 1-4</p> <p>Welke onderdelen moeten er in welk leerjaar aan bod komen om goed uitgerust de praktijk in te kunnen. Geef met een kleur aan waar je van mening verscheelt en waarom.</p>
Terugkoppeling	Terugkoppeling
Er volgt een samenvatting van de bevindingen.	Er volgt een samenvatting van de bevindingen.

17.40 uur **Welke afspraken kunnen we maken voor het vervolg.**

Geformuleerd vanuit Gooi- en Vechtstreek

Het valt niet mee om het totale raamwerk goed te vatten en aan te geven waar en wat in welk leerjaar nodig is. Het is goed om met elkaar te verkennen wat er in het OWR 2.0 zit en wat de student nodig heeft in welk leerjaar. Vraag: biedt het huidige curriculum de nodige inhoud.

Stap 3: Het Onderwijsraamwerk (OWR) 2.0 en het curriculum

Doel: Duidelijk krijgen voor welke onderwerpen nog aanvullend onderwijs/onderwijsmateriaal nodig is en op welke wijze de zorgpraktijk de studenten een optimale leeromgeving kan bieden op basis van het OWR 2.0.

Inzet:

Voor het onderwijs

- Welke onderdelen zitten al in het curriculum en welke niet
- Op welke onderwerpen heb je onderwijsmateriaal nodig en/of extra kennis om studenten hierin te onderwijzen.
- Wat heeft de zorgpraktijk te bieden

Voor de zorgpraktijk

- Welke casuïstiek /opdrachten vanuit de zorgpraktijk kunnen het onderwijsraamwerk ondersteunen – hoe kan zorgpraktijk hieraan bijdragen
- Wat hebben jullie nodig om de studenten van leerjaar 1-4 goed te ondersteunen en te begeleiden kijkend naar het onderwijsraamwerk 2.0
- Hoe kan je de overgang van onderwijs-zorgpraktijk soepel laten verlopen.

Vorbereiding

Voor docenten:

- Op welke onderwerpen wordt onderwijs/onderwijsmaterialen gemist.
- Hoe kan de overgang van onderwijs-zorgpraktijk-onderwijs soepel verlopen.
- Neem de bevindingen mee naar de bijeenkomst.

Voor de zorgpraktijk

- Op welke onderwerpen heeft u kennis en/of onderwijsmateriaal te bieden.
- Geef aan op welke wijze de zorgpraktijk de studenten een optimale leeromgeving kan bieden op basis van het OWR 2.0. Denk hierbij aan randvoorwaarden, communicatie richting onderwijs| zorgpraktijk en vice versa.

Programma – opzet

- 15.30 uur **Welkom** door de netwerkcoördinator en/of ambassadeur(s) onderwijsknooppunt.
- 15.35 uur **Korte terugblik** op de vorige bijeenkomst en het gesteld doel/vraag die gezamenlijk is geformuleerd.
- 15.45 uur **korte terugkoppeling van het ingevulde OWR 2.0** vanuit de vorige bijeenkomst
- 16.00uur **Aan de slag**

Werkvormen

Bij online: deel de groep in, in break-out rooms van maximaal 6 personen. Dit kan gemêleerd dus onderwijs en zorgpraktijk gezamenlijk.

Deel met de groep de PP slides met vragen uit het programma:
Vul ter plekke met de gemixte groep de slides in
Vraag als gespreksleider door waar nodig

Terugkoppeling

Deel de slides aan de andere groep. Wat herkennen zij?
Wat valt op?

Er volgt een samenvatting van de bevindingen.

Onderstaand ter illustratie de slides vanuit Gooi- en Vechtstreek

Vraag:
Onderwijs: waar mis je materiaal en kennis
Zorgpraktijk: wat kan de zorgpraktijk bieden

1. Opdrachten die niet aansluiten – onderwijs op praktijk
 Bewustwording palliatieve zorg draai om meer dan alleen de stervensfase.
 Gaat niet alleen over kanker – maar over het spectrum van chronische ziek zijn.
 • Opdracht zelfredzaamheid vergroten van de zorgvrager- sluit vaak niet aan bij hospicezorg. Maar kan wel aansluiten bij verpleeghuiszorg/thuiszorg.
 • Hoe wil iemand invulling geven aan de tijd/leven die er nog is
 • Met student en zorgpraktijk alternatief zoeken wanneer opdracht niet past- betekent ook overleg tussen onderwijs en praktijk.
 • Voorbereiden student – dat opdrachten mogelijk aangepast moeten worden.

Wat wordt gemist in het onderwijs:
 Van abstract naar concreet materiaal/opdracht/casus/.....
 Opdracht palliatieve zorg – reactie vanuit zorgpraktijk – “hier overlijdt bijna niemand”.
 Algemeen: Opdrachten zijn vooral op intramuraal gericht. Meer nodig in extramuraal zorg- reactie van studenten

Onderwijs: Kennis geven op school en via opdracht vaardigheden oefenen in de praktijk.
 Hoe praat je met naasten | hoe praat / bel je met artsen | aandacht voor naasten - ondersteuning –vaardigheden hierin ontwikkelen.

2. Meetinstrumenten afspraken maken met het werkveld/onderwijs – wordt dit toegepast?

DOS, Pijn, USD, lastmeter, SNAQ, HADS.
 Praktijk: wordt per individu bekeken- rapportage is belangrijk. Pijnmeter wordt veel ingezet.
 Wel signaleren delier- geen inzet DOS
 Wel signaleren oncomfortabel – maar geen USD oid.
 Snaq en DOS worden wel gebruikt in het ziekenhuis

3. Methodiek (vpk proces) - signaleringsset /besluitvorming praktijk wordt vaak niet ingezet.
 Tijdsfactor speelt in de praktijk een grote rol. Van belang is om hierover af te stemmen onderwijs- zorgpraktijk.

4. Inventarisatie stagebegeleiders.
 Dat wordt als goed idee gezien om meer informatie op te halen over maximale aansluiting onderwijs – praktijk.
Studenten panels? Ja Landstede. Uitkomsten:
 Gespreksvoering – wordt gemist
 Weinig praktijksituaties worden besproken in het team- terwijl dit heel lerend is
 Stageplek slecht op de hoogte hoe school werkt – stagebeleiders zijn niet goed op de hoogte wat wel/niet kan

Sudentenpanels mbo Utrecht
 2x per jaar op uitnodiging
 Uitslag : onbekend

Vraag 2:

Onderwijs: Hoe kan de overgang van onderwijs-zorgpraktijk-onderwijs soepel verlopen. Wat hebben jullie nodig?

Zorgpraktijk: Welke randvoorwaarden zijn nodig in de zorgpraktijk om bij te dragen aan dit proces, wat hebben jullie nodig?

1. Afstemming school- zorgpraktijk over leerproces student- opdrachten – flexibiliteit hierin
2. OWR 2.0 van elkaar wat duidelijk is wat studenten hebben gehad en opdrachten helder wat moet de student doen in de praktijk en hoe kan praktijk daaraan bijdragen.
3. School – opdrachten beter aansluiten
4. Bruikbare tools – samen optrekken (onderwijs en zorgpraktijk) om deze tool plek te geven zowel binnen onderwijs als praktijk.
5. Lijst aanrijken vanuit de zorgpraktijk aan school wat nuttig is – onderzoek/ doorontwikkeling van een tool/instrument etc.
6. Open dagen voor leerlingen – docenten ??

Werkprocessen zijn nu leidend voor Studenten i.p.v. de BPV – plaats. Flexibiliteit nodig. Wordt herkend door de aanwezigen.

Stap 4: Verbind bijeenkomst 1 t/m 3 en maak het concreet

Doel:

Samen per CanMEDSrol de inhoud van leerjaar 1-4 inrichten waar is wat nodig. Doe dit zo concreet mogelijk, denk hierbij aanvullen met kennis (waaronder gastlessen) en materiaal (toolbox Palliaweb), praktijkgerichte opdrachten, begeleidings-ondersteuning en verwachtingen onderwijs en zorgpraktijk.

Inzet

- Gericht per CanMEDSrol alles samen gedegen uitwerken.
- Hierin ook studenten betrekken die kunnen meedenken over wat nodig is. Liefst 3^e of 4^e jaar studenten die terug kunnen kijken op hetgeen zij mogelijk gemist hebben.

Vorbereiding

We starten met de CanMEDSrol.....

Bereid de volgende punten voor:

Voor onderwijs

1. Bestudeer het ingevulde overzicht OWR 2.0 wat het onderwijs als wenselijk heeft ingevuld.
2. Bestudeer wat de zorgpraktijk aan opmerkingen hierover heeft gezegd.

3. Wat is er momenteel in het curriculum te vinden over deze rol en wat ontbreekt er nog?
4. Ga na wat er in de zorgpraktijk concreet nodig is om het gevraagde te realiseren op de werkvloer/stage.

Inzet:

- Stel vanuit de vorige bijeenkomsten een werkgroep samen zodat deze concreet en gericht aan de slag kan gaan. Let wel op goede vertegenwoordiging vanuit de achterban.
- In de werkgroep is de bezetting waar mogelijk: docenten, praktijkopleiders vanuit de meest betrokken zorginstellingen en studenten.

Programma – opzet

- 15.30 uur   **Welkom** door de netwerkcoördinator en/of ambassadeur(s) onderwijsknooppunt.
- 15.35 uur   **Korte terugblik op** de vorige bijeenkomsten en duidelijk maken hoe in deze bijeenkomst alles concreet wordt verbonden.
- 15.45 uur   **Korte introductie Toolbox op Palliaweb**
- 16.00uur   **Aan de slag**

Bij online: deel de groep in, in break-out rooms van maximaal 6 personen. Dit kan gemêleerd dus onderwijs en zorgpraktijk gezamenlijk.

Start met de CanMEDS – rol die gekozen is en die de groep heeft voorbereidt.

Ronde 1:

Kijk eerst waar nog discussiepunten liggen m.b.t. deze rol. Wat heeft onderwijs ingevuld- wat is de reactie van de zorgpraktijk. Van leerjaar 1-4.

Wat is nodig om deze discussiepunten op te lossen.

Ronde 2:

Kijk aan de hand van elke onderdeel binnen deze rol:

1. Wat heeft mijn Curriculum te bieden
2. Waar kan de toolbox op Palliaweb ondersteunen/ aanvullen
3. Wat heeft de zorgpraktijk aan aanvullende kennis/ materiaal
4. Welke opdrachten in de zorgpraktijk passen in welke context (vp-huis, ziekenhuis, thuiszorg etc.) binnen deze rol en leerjaar.

Er volgt een samenvatting van de bevindingen.

Afspraken

Er worden afspraken gemaakt over wie wat doet naar aanleiding van de invulling vanuit ronde 1 en 2.

Er wordt een afspraak gemaakt over welke CanMEDSrol(len) de volgende keer worden besproken en afgewerkt.

Alternatieve werkvorm om mogelijk stap 2 & 3 anders in te richten.

Laat het OWR 2.0 Exel eerst door het onderwijs invullen. Ga vervolgens met deze lijst in gesprek met de zorgpraktijk (opleiders). Laat de items benoemen waarover zijn graag nog willen discussiëren met het onderwijs.

Breng vervolgens onderwijs en zorgpraktijk als werkgroep samen en bespreek per CanMEDS rol de discussiepunten.

Mogelijk kan de workshop toepassen van de toolbox per CanMEDS (verzorgd door [de ambassadeurs van de onderwijsknooppunten](#)) behulpzaam zijn om meteen te kijken welke materialen gebruikt kunnen worden binnen het onderwijs.